EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 20. 5. 2020
COM(2020) 522 final

Odporúčanie

ODPORÚČANIE RADY,

ktoré sa týka národného programu reforiem Portugalska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Portugalska na rok 2020

Odporúčanie

ODPORÚČANIE RADY,

ktoré sa týka národného programu reforiem Portugalska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Portugalska na rok 2020

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii[1], a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh[2], a najmä na jeho článok 6 ods. 1,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Komisia 17. decembra 2019 prijala ročnú stratégiu udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2020. Náležite pri tom zohľadnila Európsky pilier sociálnych práv, ktorý vyhlásili Európsky parlament, Rada a Komisia 17. novembra 2017. Komisia 17. decembra 2019 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania, v ktorej Portugalsko určila za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým sa vykoná hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady týkajúce sa hospodárskej politiky v eurozóne.

(2) Správa o Portugalsku na rok 2020[3] bola uverejnená 26. februára 2020. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Portugalsko dosiahlo pri plnení odporúčaní pre jednotlivé krajiny prijatých Radou 9. júla 2019[4], následné opatrenia v nadväznosti na odporúčania prijaté

[1] Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.
[2] Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25.
[3] SWD(2020) 521 final.
[4] Ú. v. EÚ C 301, 5.9.2019, s. 129.

v predchádzajúcich rokoch, ako aj pokrok Portugalska pri dosahovaní jeho národných cieľov stratégie Európa 2020. Bolo v nej zahrnuté aj hĺbkové preskúmanie podľa článku 5 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011, ktorého výsledky boli takisto uverejnené 26. februára 2020. Komisia na základe svojej analýzy dospela k záveru, že v Portugalsku existujú makroekonomické nerovnováhy. V kontexte nízkeho rastu produktivity predstavujú slabé miesta predovšetkým veľké objemy čistých zahraničných záväzkov, súkromný a verejný dlh a vysoký podiel nesplácaných úverov.

(3) Svetová zdravotnícka organizácia 11. marca 2020 oficiálne vyhlásila vypuknutie ochorenia COVID-19 za globálnu pandémiu. Pandémia predstavuje pre občanov, spoločnosti a ekonomiky závažný stav ohrozenia verejného zdravia. Vyvíja výrazný tlak na verejné systémy zdravotnej starostlivosti, narúša globálne dodávateľské reťazce, vyvoláva volatilitu na finančných trhoch, spôsobuje otrasy v oblasti spotrebiteľského dopytu a negatívne vplýva na rôzne odvetvia hospodárstva. Ohrozuje pracovné miesta ľudí, ich príjmy a podnikanie spoločností. Spôsobila zásadný hospodársky otras, ktorý má v Európskej únii už teraz závažné dôsledky. Komisia prijala 13. marca 2020 oznámenie[5], v ktorom vyzvala na koordinovanú hospodársku reakciu na krízu, pričom táto reakcia by mala zahŕňať všetkých aktérov na vnútroštátnej úrovni i na úrovni Únie.

(4) Niekoľko členských štátov vyhlásilo núdzový stav alebo zaviedlo núdzové opatrenia. Všetky núdzové opatrenia by mali byť striktne primerané, nevyhnutné, časovo obmedzené a v súlade s európskymi a medzinárodnými normami. Mali by podliehať demokratickému dohľadu a nezávislému súdnemu preskúmaniu.

(5) Komisia prijala 20. marca 2020 oznámenie o aktivácii všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu[6]. Doložka, ako sa stanovuje v článku 5 ods. 1, článku 6 ods. 3, článku 9 ods. 1 a článku 10 ods. 3 nariadenia (ES) č. 1466/97, ako aj v článku 3 ods. 5 a článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1467/97, uľahčuje koordináciu rozpočtových politík v časoch prudkého hospodárskeho poklesu. Komisia vo svojom oznámení adresovanom Rade vyjadrila názor, že vzhľadom na očakávaný prudký hospodársky pokles vyplývajúci z vypuknutia ochorenia COVID-19 súčasné podmienky umožňujú aktiváciu doložky. Ministri financií členských štátov 23. marca 2020 súhlasili s hodnotením Komisie. Aktivácia všeobecnej únikovej doložky umožňuje dočasný odklon od postupu úprav smerujúcich k dosiahnutiu strednodobého rozpočtového cieľa za predpokladu, že to neohrozí fiškálnu udržateľnosť v strednodobom horizonte. Pokiaľ ide o nápravnú časť paktu, Rada môže na základe odporúčania Komisie takisto rozhodnúť, že prijme revidovanú fiškálnu trajektóriu. Všeobecnou únikovou doložkou sa nepozastavujú postupy Paktu stability a rastu. Členským štátom to umožňuje odchýliť sa od rozpočtových požiadaviek, ktoré by sa za bežných okolností uplatňovali, zatiaľ čo Komisii a Rade to umožňuje uskutočniť potrebné opatrenia koordinácie politík v rámci paktu.

(6) V záujme obmedzenia a kontroly šírenia pandémie, posilnenia odolnosti vnútroštátnych systémov zdravotnej starostlivosti a zmiernenia sociálno-ekonomických následkov prostredníctvom podporných opatrení pre podniky a domácnosti, ako aj na zabezpečenie primeraných zdravotných a bezpečnostných podmienok na pracovisku s cieľom obnoviť hospodársku činnosť treba ďalej konať. Únia by mala v plnej miere využiť rozličné nástroje, ktoré má k dispozícii, na podporu úsilia členských štátov v týchto oblastiach. Členské štáty a Únia by zároveň mali

[5] COM(2020) 112 final.
[6] COM(2020) 123 final.

spolupracovať na príprave opatrení, ktoré sú potrebné na návrat k normálnemu fungovaniu našich spoločností a hospodárstiev a k udržateľnému rastu, pričom tieto opatrenia by mali okrem iného zahŕňať zelenú a digitálnu transformáciu a mali by vychádzať z ponaučení z tejto krízy.

(7) Kríza spôsobená ochorením COVID-19 poukázala na flexibilitu, ktorú ponúka jednotný trh v oblasti prispôsobenia sa mimoriadnym situáciám. Na to, aby bolo možné zabezpečiť rýchly a hladký prechod do fázy oživenia a voľný pohyb tovaru, služieb a pracovníkov, je však nutné, aby sa mimoriadne opatrenia, ktoré bránia normálnemu fungovaniu jednotného trhu, odstránili hneď, ako stratia svoje opodstatnenie. Súčasná kríza poukázala na potrebu plánov pripravenosti na krízové situácie v odvetví zdravotníctva, ktoré zahŕňajú najmä zlepšené nákupné stratégie, diverzifikované dodávateľské reťazce a strategické rezervy základných potrieb. Ide o kľúčové prvky pre vypracovanie rozsiahlejších plánov pripravenosti na krízové situácie.

(8) Zákonodarca Únie už zmenil príslušné legislatívne rámce[7], aby umožnil členským štátom mobilizovať všetky nevyužité zdroje z európskych štrukturálnych a investičných fondov na riešenie mimoriadnych účinkov pandémie COVID-19. Uvedenými zmenami sa zabezpečí dodatočná flexibilita, ako aj zjednodušené a racionalizované postupy. V snahe zmierniť tlaky v oblasti peňažných tokov môžu členské štáty v účtovnom roku 2020 – 2021 zároveň využiť 100-percentnú mieru spolufinancovania z rozpočtu Únie. Portugalsko sa nabáda, aby tieto možnosti v plnej miere využilo na pomoc jednotlivcom a odvetviam, ktorých tieto výzvy zasiahli najviac.

(9) Sociálno-ekonomické dôsledky pandémie sa vzhľadom na odlišné vzorce špecializácie v jednotlivých portugalských regiónoch pravdepodobne prejavia nerovnomerne a zasiahnu najmä regióny, v ktorých je hlavnou činnosťou cestovný ruch, ako sú Algarve a najvzdialenejšie regióny Madeira a Azory. S tým súvisí významné riziko, že v Portugalsku dôjde k prehlbovaniu regionálnych a územných rozdielov. V kombinácii s rizikom dočasného prerušenia procesu konvergencie medzi jednotlivými členskými štátmi si súčasná situácia vyžaduje cielené reakcie v rámci príslušnej politiky.

(10) Portugalsko predložilo 16. mája 2020 svoj národný program reforiem na rok 2020 a svoj program stability na rok 2020. S cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi sa obidva programy posudzovali súčasne.

(11) Na Portugalsko sa v súčasnosti vzťahuje preventívna časť Paktu stability a rastu a dlhové pravidlo. Rada 13. júla 2018 odporučila Portugalsku, aby zabezpečilo, že nominálna miera rastu čistých primárnych výdavkov verejnej správy[8] v roku 2019

---

[7] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/460 z 30. marca 2020, ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1301/2013, (EÚ) č. 1303/2013 a (EÚ) č. 508/2014, pokiaľ ide o osobitné opatrenia na mobilizáciu investícií v systémoch zdravotnej starostlivosti členských štátov a v iných odvetviach ich hospodárstiev v reakcii na výskyt ochorenia COVID-19 (Investičná iniciatíva v reakcii na koronavírus) (Ú. v. EÚ L 99, 31.3.2020, s. 5), a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/558 z 23. apríla 2020, ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1301/2013 a (EÚ) č. 1303/2013, pokiaľ ide o špecifické opatrenia na zabezpečenie mimoriadnej flexibility pri využívaní európskych štrukturálnych a investičných fondov v reakcii na výskyt ochorenia COVID-19 (Ú. v. EÚ L 130, 24.4.2020, s. 1).

[8] Čisté primárne výdavky verejnej správy pozostávajú z celkových výdavkov verejnej správy bez úrokových výdavkov, výdavkov na programy Únie plne hradených z fondov Únie a nediskrečných zmien vo výdavkoch na dávky v nezamestnanosti. Tvorba hrubého fixného kapitálu financovaná z vnútroštátnych zdrojov je rozložená na obdobie štyroch rokov. Diskrečné príjmové opatrenia alebo zvýšenia príjmov vyplývajúce

neprekročí 0,7 %, čo zodpovedá ročnej štrukturálnej úprave vo výške 0,6 % HDP. V celkovom hodnotení Komisie sa potvrdzuje značná odchýlka od odporúčaného postupu úprav smerom k dosiahnutiu strednodobého rozpočtového cieľa v roku 2019 a v rokoch 2018 a 2019 posudzovaných spoločne. Vzhľadom na aktiváciu všeobecnej únikovej doložky však nie sú v prípade Portugalska opodstatnené ďalšie kroky v rámci postupu pri značnej odchýlke.

(12) Vláda nezahrnula do svojho programu stability na rok 2020 makroekonomický scenár ani predpokladaný vývoj salda verejných financií a pomeru dlhu k HDP aspoň na rok 2020. V programe stability na rok 2020 sa však odhaduje, že každých 30 pracovných dní – t. j. približne 1,5 úplného mesiaca – platnosti opatrení na obmedzenie pohybu môže mať za následok priemerný negatívny dosah na ročný HDP vo výške 6,5 percentuálneho bodu. Makroekonomický a fiškálny výhľad je spojený s veľkou neistotou v dôsledku pandémie COVID-19. Rozpočtové prognózy vychádzajú z rizík špecifických pre krajinu, ktoré sú spojené s nárastom verejných podmienených záväzkov niektorých verejných korporácií a opatreniami v súvislosti s COVID-19 zameranými na súkromný sektor. K tomu ešte treba pripočítať nezanedbateľné, už existujúce úrovne, ktoré čiastočne súvisia s ďalšími potenciálnymi vplyvmi dodatočných opatrení na podporu bánk na rozpočet.

(13) Portugalsko prijalo v reakcii na pandémiu COVID-19 a v rámci koordinovaného prístupu Únie rozpočtové opatrenia na zvýšenie kapacity svojho systému zdravotnej starostlivosti, zamedzenie šírenia pandémie a poskytnutie pomoci obzvlášť zasiahnutým jednotlivcom a odvetviam. V programe stability na rok 2020 sa uvádzajú odhady vplyvu týchto opatrení na rozpočet buď v mesačnom, alebo v ročnom vyjadrení, pričom sa neuvádza predpokladaný súhrnný číselný údaj na rok 2020. Medzi opatrenia patrí okrem iného jednorazová osobitná podpora pre podniky na pokračovanie v podnikateľskej činnosti (508,0 milióna EUR alebo 0,3 % HDP), zjednodušený systém dočasného prerušenia práce („layoff“, 373,3 milióna EUR alebo 0,2 % HDP za mesiac uplatňovania) a nákup osobných ochranných prostriedkov v rámci systému zdravotnej starostlivosti (0,1 % HDP za mesiac uplatňovania)[9]. Komisia odhaduje, že tieto opatrenia môžu v roku 2020 viesť k celkovým priamym rozpočtovým nákladom vo výške približne 2,5 % HDP. Portugalsko okrem toho oznámilo opatrenia, ktoré síce spravidla nemajú priamy vplyv na rozpočet, ale prispejú k podpore likvidity pre podniky a domácnosti, a ktoré podľa odhadov programu stability na rok 2020 dosiahnu približne 25,2 miliardy EUR, resp. 12,5 % HDP. Tieto opatrenia zahŕňajú odklady platby daní v prípade dane z pridanej hodnoty a dane z príjmov fyzických a právnických osôb či odklady platby príspevkov na sociálne zabezpečenie (7,9 miliardy EUR alebo 3,9 % HDP), ako aj úverové linky zaručené štátom a iné podobné iniciatívy (4,0 miliardy EUR alebo 2,0 % HDP). Vo všeobecnosti sú opatrenia, ktoré prijalo Portugalsko, v súlade s usmerneniami uvedenými v oznámení Komisie o koordinovanej hospodárskej reakcii na vypuknutie nákazy COVID-19. Úplné vykonávanie týchto opatrení, na ktoré bude nadväzovať preorientovanie fiškálnych politík na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií, keď to umožnia hospodárske podmienky, prispeje k zachovaniu fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte.

---

z právnych predpisov sú zohľadnené. Jednorazové opatrenia na strane príjmov aj výdavkov sú vzájomne započítané.

[9] Vplyv na rozpočet je vyjadrený ako percentuálny podiel HDP v roku 2020 podľa prognózy Komisie z jari 2020.

(14) Z prognózy Komisie z jari 2020 vyplýva, že za predpokladu nezmenených politík bude saldo verejných financií Portugalska v roku 2020 na úrovni 6,5 % HDP a v roku 2021 na úrovni 1,8 % HDP. Pomer verejného dlhu k HDP by mal v roku 2020 dosiahnuť 131,6 % a v roku 2021 by mal klesnúť na 124,4 %.

(15) Komisia vydala 20. mája 2020 správu vypracovanú v súlade s článkom 126 ods. 3 zmluvy, keďže Portugalsko plánuje, že v roku 2020 nedodrží prahovú hodnotu deficitu na úrovni 3 % HDP. Z analýzy celkovo vyplýva, že kritérium deficitu vymedzené v zmluve a v nariadení (ES) č. 1467/97 nie je splnené.

(16) Pandémia COVID-19 zasiahla Portugalsko začiatkom marca 2020, čím sa jeho systém zdravotnej starostlivosti dostal pod veľký tlak. Vláda rýchlo prijala širokú škálu prísnych opatrení na zamedzenie šírenia nákazy, pričom vyhlásila ústavný núdzový stav v období od 18. marca 2020 do 2. mája 2020 s cieľom čo najviac obmedziť šírenie tohto ochorenia a straty na životoch. Portugalsko prijalo opatrenia na posilnenie reakčnej kapacity systému zdravotnej starostlivosti a sploštenie krivky nákazy, aby neboli preťažené nemocnice. Vnútroštátne a globálne opatrenia na zamedzenie šírenia nákazy výrazne obmedzili hospodársku činnosť vo väčšine odvetví, pričom obzvlášť ťažko zasiahli cestovný ruch a súvisiace činnosti a zahmlili sociálny a hospodársky výhľad v Portugalsku, najmä pokiaľ ide o mikropodniky a malé a stredné podniky (MSP). Podľa prognózy sa očakáva, že hospodárstvo zaznamená v roku 2020 pokles o 6,8 % a v roku 2021 nárast o 5,8 %.

(17) S cieľom zmierniť okamžitý vplyv pandémie COVID-19 na zdravie ľudí sa v rozsiahlej miere vynakladajú vysoké výdavky na systém zdravotnej starostlivosti. Sú potrebné investície na zlepšenie odolnosti systému zdravotnej starostlivosti, zabezpečenie vybavenia, výrobkov a infraštruktúry potrebných na posilnenie kapacít reakcie na krízu vrátane intenzívnej starostlivosti, testovania či technologického a aplikovaného lekárskeho výskumu, ako aj zaistenie všeobecného prístupu, a to aj mimo mestských oblastí a v najvzdialenejších regiónoch Madeira a Azory. Na začiatku vypuknutia ochorenia COVID-19 sa postupne začal zavádzať nový model riadenia verejných nemocníc zahŕňajúci výrazné zvýšenie ročných rozpočtov. Jeho plynulé vykonávanie v súčasnej situácii by mohlo pomôcť posilniť odolnosť systému zdravotnej starostlivosti. Ochorenie COVID-19 poukázalo na krehkosť zariadení dlhodobej starostlivosti v Portugalsku, ktoré zaznamenali vyššie miery nákazy a úmrtnosti. Napriek zlepšeniu územného pokrytia dlhodobou starostlivosťou v poslednom desaťročí sú celkové miery prístupu vo všetkých regiónoch krajiny nízke. Pred vypuknutím ochorenia COVID-19 sa zároveň predpokladalo, že dlhodobé výdavky na zdravotnú starostlivosť zaznamenajú jedno z najväčších zvýšení v Únii, vyjadrené ako percentuálny podiel HDP. Na riešenie súčasnej krízy a výziev súvisiacich so starnutím obyvateľstva je potrebné pokračujúce úsilie o zefektívnenie a zvýšenie kapacity zdravotnej a dlhodobej starostlivosti.

(18) V nadväznosti na nepretržitý pozitívny vývoj na trhu práce od roku 2014 bude Portugalsko v dôsledku pandémie teraz čeliť mimoriadnym výzvam v oblasti zamestnanosti. Podľa prognózy Komisie sa v roku 2020 nezamestnanosť zvýši na 9,7 % ekonomicky aktívneho obyvateľstva, pričom v roku 2021 klesne na úroveň 7,4 % v porovnaní so 6,5 % v roku 2019. V záujme podpory zamestnanosti a zmiernenia rizika strát pracovných miest Portugalsko zjednodušilo a upravilo využívanie existujúceho systému dočasného prerušenia práce. Cielené využívanie programov Únie a národných programov by mohlo prispieť k zachovaniu pracovných miest a hospodárskej činnosti, a to najmä v malých a stredných podnikoch (MSP). Vo fáze oživenia budú personalizované a cielené aktívne politiky trhu práce, najmä

zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikácia, zohrávať rozhodujúcu úlohu pri udržiavaní pripravenosti pracovnej sily. Spolupráca medzi zamestnávateľmi, inštitúciami vzdelávania a odbornej prípravy a verejnými službami zamestnanosti bude kľúčová pre zabezpečenie prudkého nárastu v oblasti náboru zamestnancov.

(19) Vypuknutie ochorenia COVID-19 si vyžaduje opatrenia na zmiernenie sociálnych vplyvov a ochranu ľudí v zraniteľných situáciách, aby sa neprehĺbili nerovnosti. Patria medzi ne systémy dávok v nezamestnanosti a podpora príjmu pre najviac zasiahnutých pracovníkov vrátane samostatne zárobkovo činných osôb a neštandardných pracovníkov, prístup k službám a opatrenia na podporu opätovného začlenenia do trhu práce. Vykonávanie národného sociálneho pohotovostného plánu v spolupráci so sociálnymi partnermi a občianskou spoločnosťou by mohlo prispieť k okamžitej a koordinovanej reakcii zameranej na zmiernenie sociálnych dôsledkov krízy. Politické zmeny zamerané na zvrátenie poklesu účinnosti sociálnych transferov v posledných rokoch, ako je napríklad zvýšenie minimálneho príjmu, príplatku solidarity pre staršie osoby, dôchodkov a rodinných dávok, mali pozitívny vplyv na rozdelenie príjmov. Napriek tomu sociálne transfery (okrem dôchodkov) znížili v Portugalsku v roku 2018 podiel obyvateľstva ohrozeného chudobou iba o 23,8 %, čo je výrazne pod priemerom EÚ na úrovni 34 %. Primeranosť systému minimálneho príjmu patrí navyše medzi najnižšie v Únii a zaisťuje príjem len na úrovni 40 % národnej hranice chudoby.

(20) Pandémia COVID-19 kladie značné požiadavky na používanie digitálnych technológií, aby sa zabezpečil trvalý prístup k vzdelávaniu a podnikateľskej činnosti v kontexte nutného prijatia opatrení na obmedzenie kontaktu medzi ľuďmi. Portugalské školy a strediská odbornej prípravy boli zatvorené a tradičné prezenčné vyučovanie bolo prerušené. Zhruba 6 % domácností stále nemá prístup na internet, čo má dosah približne na 50 000 žiakov, pričom existujú značné rozdiely medzi mestskými a vidieckymi oblasťami, pokiaľ ide o dostupnosť internetu a pokrytie telekomunikačnou sieťou. Študenti zo sociálno-ekonomicky zvýhodnených rodín majú lepšie predpoklady na zvládnutie výziev, ktoré predstavuje diaľkové vzdelávanie. Portugalsko má navyše veľký deficit v oblasti digitálnych zručností. V roku 2019 nemalo základné digitálne zručnosti 48 % obyvateľstva, pričom asi 26 % obyvateľstva nemalo žiadne digitálne zručnosti, a podiel osôb, ktoré nikdy nepoužili internet, predstavuje dvojnásobok priemeru EÚ. Súčasné okolnosti si vyžadujú intenzívnu realizáciu kurzov elektronickej odbornej prípravy a úsilie pomôcť ľuďom trpiacim digitálnym vylúčením prekonať prekážky v prístupe k vzdelávaniu na diaľku. Zavedením digitálnych technológií, ktoré umožňujú ponúkať alternatívne pracovné podmienky, ako aj digitálnych služieb v podnikoch by sa umožnila kontinuita činností podnikov, ktorých služby sa môžu poskytovať online, čím by sa zmiernil vplyv obmedzení v niektorých sektoroch. To je obzvlášť dôležité v Portugalsku, ktorého hospodárstvo tvoria prevažne mikropodniky koncentrované v tradičných odvetviach. Jedným z hlavných faktorov, ktoré bránia digitalizácii MSP, je priepasť v oblasti digitálnych znalostí, ktorá je zapríčinená celkovo nízkou úrovňou digitálnej gramotnosti medzi manažérmi a zamestnancami.

(21) S cieľom zabrániť bankrotom, ktorým sa dá predísť, a umožniť, aby podniky prežili šok a zostali konkurencieschopnými, prijalo Portugalsko súbor opatrení zameraných na podporu životaschopných podnikov, najmä MSP, ovplyvnených zavedením opatrení na obmedzenie kontaktu medzi ľuďmi, ktoré spôsobilo obmedzenie operácií a pokles domáceho a celosvetového dopytu. Tieto opatrenia sú zamerané na poskytovanie podpory likvidity, a to aj vo forme záruk financovaných z prostriedkov

štátnych a finančných inštitúcií, priamych dotácií, odkladov platby daní a zníženia príspevkov na sociálne zabezpečenie. Sú určené najmä pre najviac postihnuté odvetvia vrátane cestovného ruchu, pohostinstva a súvisiacich hospodárskych činností, ako aj výrobných a vyvážajúcich spoločností. Je dôležité, aby verejné inštitúcie a súkromní sprostredkovatelia prijali takéto opatrenia včas a efektívne. V tejto súvislosti portugalská vláda zjednodušila postup sprístupnenia úverových liniek, najmä čo sa týka dokumentácie, ktorú majú predkladať podniky. V procese navrhovania a vykonávania týchto opatrení sa musí zohľadňovať odolnosť bankového sektora. Ďalšie politické opatrenia sú zamerané na podporu podnikania a samostatne zárobkovo činných osôb.

(22) S cieľom posilniť oživenie hospodárstva bude dôležité prednostne realizovať pripravené verejné investičné projekty a podporovať súkromné investície, a to aj prostredníctvom príslušných reforiem. Investície podporujúce rast, ktoré sa zameriavajú na podporu výskumu a inovácií, digitalizácie, konektivity a zelenej transformácie, prispejú k oživeniu portugalského hospodárstva a presmerujú ho na dlhodobý udržateľný rast. Situácia týkajúca sa periférnej polohy Portugalska by sa mohla riešiť investíciami do dopravnej infraštruktúry, a to najmä odstránením medzier v železničnom spojení so Španielskom a umožnením toho, aby sa zužitkoval nedostatočne využívaný potenciál portugalských prístavov. V národnom energetickom a klimatickom pláne Portugalska sa uvádzajú významné investičné potreby na zvládnutie klimatickej a energetickej transformácie. Stále existuje veľký priestor na zlepšenie energetickej hospodárnosti budov a zníženie spotreby energie v podnikovom sektore. Lepšia energetická konektivita Pyrenejského polostrova by mohla umožniť intenzívnejšiu hospodársku súťaž a uľahčiť využívanie energie z obnoviteľných zdrojov. Investície môžu tiež podporiť predvídanie nepriaznivých účinkov zmeny klímy, ako sú povodne a lesné požiare, ako aj zlepšenie vodného hospodárstva a nakladania s odpadmi a rozvoj potenciálu obehového hospodárstva. Programovanie Fondu na spravodlivú transformáciu na obdobie 2021 – 2027 by mohlo Portugalsku pomôcť riešiť niektoré výzvy, ktoré predstavuje prechod na klimaticky neutrálne hospodárstvo, a to najmä na územiach uvedených v prílohe D k správe o krajine[10]. To by Portugalsku umožnilo čo najlepšie využiť tento fond.

(23) Portugalský súdny systém sa v posledných rokoch zefektívnil vďaka niekoľkým opatreniam, ktoré sa naďalej vykonávajú. Pandémia a výsledná recesia však môžu viesť k zvýšeniu počtu súdnych sporov, ktoré by mohli zhoršiť pretrvávajúce nedostatky, najmä zdĺhavé konania a veľký počet nevybavených prípadov na administratívnych a daňových súdoch. Zvýšením efektívnosti a odolnosti súdneho systému by sa mohlo zlepšiť podnikateľské prostredie, a to najmä v prospech domácich MSP a investorov.

(24) Zatiaľ čo súčasné odporúčania sa zameriavajú na riešenie sociálno-ekonomických vplyvov pandémie a uľahčenie oživenia hospodárstva, odporúčania pre jednotlivé krajiny z roku 2019, prijaté Radou 9. júla 2019, zahŕňali aj reformy, ktoré sú nevyhnutné na riešenie strednodobých a dlhodobých štrukturálnych výziev. Tieto odporúčania sú stále relevantné a budú sa aj naďalej monitorovať počas celého budúcoročného cyklu európskeho semestra. Platí to aj pre odporúčania týkajúce sa hospodárskych politík súvisiacich s investíciami. Tieto odporúčania by sa mali zohľadniť pri strategickom plánovaní financovania politiky súdržnosti po roku 2020,

[10] SWD(2020) 251 final.

a to aj pokiaľ ide o zmierňujúce opatrenia a stratégie ukončenia opatrení v súvislosti so súčasnou krízou.

(25) V posledných rokoch sa v portugalskom bankovom systéme zaznamenalo niekoľko celkových zlepšení. Metriky ziskovosti sa zlepšili v dôsledku úsilia o zefektívnenie sektora, obmedzenia rezerv a zníženia hodnoty. Vzhľadom na zlepšenú ziskovosť bankový systém pokračoval na svojej ceste k posilneniu podielu kapitálu. Úroveň vlastných zdrojov je však stále pod priemerom EÚ. Podiel nesplácaných úverov zotrval vo viacročnom klesajúcom trende, ale naďalej predstavuje dvojnásobok podielu EÚ. Schopnosť vytvárať príjmy je v kontexte nízkych úrokových sadzieb a hospodárstva so stále vysokou úrovňou zadlženosti naďalej výzvou. Najnovšími výzvami pre bankový sektor bude slabnúce hospodárstvo, kríza spôsobená ochorením COVID-19 a prostredie s nízkymi úrokovými sadzbami, ktoré sa odrazia v úverovej kvalite poskytnutých úverov. Portugalské banky sú okrem toho naďalej vystavené podmienkam v niektorých geografických oblastiach, ktoré sú vo veľkej miere závislé od vývoja cien komodít, konkrétne ropy. Expozícia voči týmto geografickým oblastiam je citlivá na trhové riziko, ako aj devízové a kreditné riziko, a môže mať vplyv na úverovú kvalitu úverov poskytnutých podnikom, ktoré sú vystavené týmto geografickým oblastiam.

(26) Zdĺhavé insolvenčné konania boli určené za jeden z kľúčových faktorov, ktoré bankám bránia v tom, aby sa rýchlo vyrovnali s existujúcim objemom nesplácaných úverov. Takisto majú podstatný vplyv na oceňovanie týchto aktív na sekundárnom trhu, keďže výsledky, merané ako platby veriteľom, sú nedostatočné. Rozčlenenie nesplácaných úverov aj naďalej vykazuje vysoký podiel podnikových úverov (približne dve tretiny), pri ktorých sa dá najmenej uplatniť rýchly, štandardizovaný prístup. V posledných rokoch bolo vykonaných niekoľko zmien v insolvenčných konaniach, ako aj v občianskoprávnych konaniach. Ďalšie úpravy, najmä pokiaľ ide o neodôvodnené oneskorenie, by pomohli tak veriteľom, ako aj dlžníkom, pričom dlžníkom by sa umožnil nový začiatok.

(27) Európsky semester poskytuje rámec pre nepretržitú koordináciu hospodárskych politík a politík zamestnanosti v Únii, čo môže prispieť k udržateľnému hospodárstvu. Členské štáty vo svojich národných programoch reforiem na rok 2020 zhodnotili pokrok v dosahovaní cieľov OSN v oblasti udržateľného rozvoja. Zabezpečením plného vykonávania ďalej uvedených odporúčaní Portugalsko prispeje k pokroku pri dosahovaní cieľov udržateľného rozvoja a k spoločnému úsiliu zabezpečiť konkurencieschopnú udržateľnosť v Únii.

(28) Úzka koordinácia medzi ekonomikami v hospodárskej a menovej únii je kľúčom k rýchlemu zotaveniu sa z hospodárskych dôsledkov ochorenia COVID-19. Portugalsko by ako členský štát, ktorého menou je euro, a pri zohľadnení politických usmernení Euroskupiny malo zabezpečiť, aby jeho politiky boli aj naďalej v súlade s odporúčaniami pre eurozónu a aby boli koordinované s politikami ostatných členských štátov eurozóny.

(29) Komisia vykonala v kontexte európskeho semestra na rok 2020 komplexnú analýzu hospodárskej politiky Portugalska, ktorú uverejnila v správe o tejto krajine na rok 2020. Zároveň posúdila program stability na rok 2020, národný program reforiem na rok 2020 a následné opatrenia v nadväznosti na odporúčania adresované Portugalsku v predchádzajúcich rokoch. Zohľadnila nielen ich význam pre udržateľnú fiškálnu a sociálno-ekonomickú politiku v Portugalsku, ale aj ich súlad s pravidlami a usmerneniami Únie vzhľadom na potrebu posilniť celkovú správu hospodárskych

záležitostí Únie zabezpečením vstupov na úrovni Únie do budúceho vnútroštátneho rozhodovania.

(30) Rada na základe tohto posúdenia preskúmala program stability na rok 2020 a jej stanovisko[11] je zohľadnené najmä v odporúčaní 1.

(31) Rada na základe hĺbkového preskúmania vykonaného Komisiou a tohto posúdenia preskúmala národný program reforiem na rok 2020 a program stability na rok 2020. V týchto odporúčaniach sa zohľadňuje potreba bojovať proti pandémii a uľahčiť oživenie hospodárstva ako prvý krok potrebný na umožnenie úpravy nerovnováh. Odporúčania, ktoré priamo riešia makroekonomické nerovnováhy zistené Komisiou podľa článku 6 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011, sú premietnuté do odporúčaní 1, 2, 3 a 4,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Portugalsko v rokoch 2020 a 2021 prijalo opatrenia s cieľom:

1. V súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijať všetky opatrenia potrebné na účinné riešenie pandémie, udržanie hospodárstva a podporu následného oživenia. Keď to hospodárske podmienky umožnia, uskutočňovať fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní miery investícií. Posilniť odolnosť systému zdravotnej starostlivosti a zabezpečiť rovnaký prístup ku kvalitnej zdravotnej a dlhodobej starostlivosti.

2. Podporovať zamestnanosť a uprednostňovať opatrenia na zachovanie pracovných miest. Zaručiť dostatočnú a účinnú sociálnu ochranu a podporu príjmu. Podporovať využívanie digitálnych technológií s cieľom zabezpečiť rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a odbornej príprave a zvýšiť konkurencieschopnosť podnikov.

3. Vykonať dočasné opatrenia zamerané na zabezpečenie prístupu k likvidite pre podniky, najmä malé a stredné podniky. Prednostne realizovať pripravené verejné investičné projekty a presadzovať súkromné investície na podporu oživenia hospodárstva. Zamerať investície na zelenú a digitálnu transformáciu, najmä na čistú a efektívnu výrobu a využívanie energie, železničnú infraštruktúru a inovácie.

4. Zvýšiť efektívnosť správnych a daňových súdov.

V Bruseli

Za Radu
predseda

[11] Podľa článku 5 ods. 2 nariadenia Rady (ES) č. 1466/97.